

Знайдіть у реченнях спільний додаток до слів, які вимагають після себе різних відмінків, відредагуйте речення: *Моя дочка дуже любить і піклується про тварин; Борис лагідний і уважний до своїх братів; У сервіс-центрі здійснюється догляд і ремонт комп'ютерів.*

Виявіть порушення у побудові ряду однорідних членів речення, виправте помилки: *Студенти посадили 16 дерев, 5 кленів; Своїми працями та ідеями професор Токар збагатив українське правознавство; Ректор подарував нашій кафедрі сучасну оргтехніку, комп'ютер, принтер, сканер.*

Узгодьте підмет із присудком, дописавши відповідні закінчення: *Група професорів написала... доповідь на симпозіум, Більшість студентів залиши...ся в аудиторії; Викладач і студентка гра... концерт для двох фортепіано В.-А. Моцарта; У Харкові функціону... 12 осередків Українського козацтва.*

Виявіть порушення в побудові речень з дієприслівниковими зворотами, виправте помилки: *Упавши на ковзанці, в нього заболіла голова; Слухаючи музику, їй згадувалися давно прочитані вірші; Шукаючи дорогу до мотелю, нас застала ніч; Розглядаючи пропозиції, їй увагу привернули листи з Києва.*

Знайдіть випадки порушення синтаксичної норми, відредагуйте речення: *Ряду козакам були присвоєні чергові козацькі військові звання; Це можливо при одній обов'язковій умові; Якщо дотримується субординація, це допомагає зрозуміти, хто перебуває на вищому щаблі соціального становища; Граючи на роялі, їй настрої ставав усе більш романтичним.*

Таким чином, вивчення синтаксичних норм української літературної мови є важливим складником навчальної роботи з культури української мови, адже синтаксис, як і морфологія, великою мірою визначає рівень культури і писемного, й усного мовлення людини. Тому на це особливо треба зважати в процесі підготовки майбутніх учителів різних спеціальностей, особливо нефілологічних.

ЛІТЕРАТУРА

1. Караман С. О. Методика навчання української мови в гімназії. – К.: Ленвіт, 2000. – 272 с.
2. Муромцева О. Г., Жовтобрюх В. Ф. Культура мови вчителя. – Харків: Гриф, 1998. – 208 с.
3. Муромцева О. Г., Жовтобрюх В. Ф. та ін. Культура мови: матеріали для практичних занять. – Харків: ХДПУ, 1994. – 50 с.
4. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки: Рідномовний катехизис для вчителів, робітників пера, духовенства, адвокатів, учнів і широкого громадянства. Факс-вид. – К.: Обереги, 1994. – 156 с.

Ігор Довгий

ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ

Створення і застосування телекомунікаційних та інформаційних технологій в навчанні останнім часом розвивається швидко і динамічно. З появою інтернету почалося широке використання інтернет-технологій і в галузі освіти. Методика навчання на основі Web-технологій ставить принципово нові вимоги до методів і

засобів вивчення та закріплення знань. Створення орієнтованого на інтернет навчально-методичного забезпечення для різних галузей знань стає одним з основних завдань дидактики.

Аналіз українського сегменту інтернету показує, що навчально-методичних матеріалів, дистанційних та навчальних курсів з вивчення української мови поки що дуже мало. Окремі ресурси (наприклад, інтернет-видання "Хрещатик" (mova.kreschatic.kiev.ua) дають лише інформацію, інші дублюють по суті шкільні підручники (довідник з української мови (www.moba.kiev.ua)). Маємо перші спроби дистанційного курсу ділової української мови Харківського технічного університету "ХП" (dl.kpi.kharkov.ua).

Група науковців Львівського національного університету ім. І. Франка розробила методологічні та методичні засади орієнтованого на інтернет вивчення української мови та інструментальні засоби створення навчальних курсів, які призначені для використання в локальних сітках і через інтернет при груповому комп'ютерному навчанні та тестуванні [1, 190-192]. З допомогою цих інструментальних засобів створено і розміщено на Web-сервері університету орієнтовані на інтернет навчально-методичні матеріали для вивчення української мови (www.franko.lviv.ua/lknp/mova.htm), які дають змогу:

- допомогти у засвоєнні навчального матеріалу;
- поглибити знання з ряду тем курсу української мови;
- закріпити у користувачів норми української літературної мови;
- забезпечити усунення з усного та писемного мовлення zdeформованих слів та висловів, зросійщених синтаксичних блоків.

Інструментальні засоби створення навчальних курсів дозволяють:

- здійснити реєстрацію користувачів (в режимі on-line);
- провести навчання та тестування знань користувачів (в режимі on-line) на основі тестових завдань, які генеруються з бази певної теми і дають змогу закріпити у користувачів норми української літературної мови, здійснити контроль над засвоєнням знань із видачею статистичних даних про результат тестування;
- організувати доступ до баз даних із запитаннями;
- підтримувати базу даних реєстраційних форм;
- здійснювати адміністрування цих баз даних;
- підтримувати базу даних результатів тестування.

Розроблені навчально-методичні матеріали – це складні для засвоєння питання курсу сучасної української літературної мови, надзвичайно важливі з огляду на рівень усної і писемної мовленнєвої культури, який у частини мовців, що користуються українською мовою, не завжди достатній.

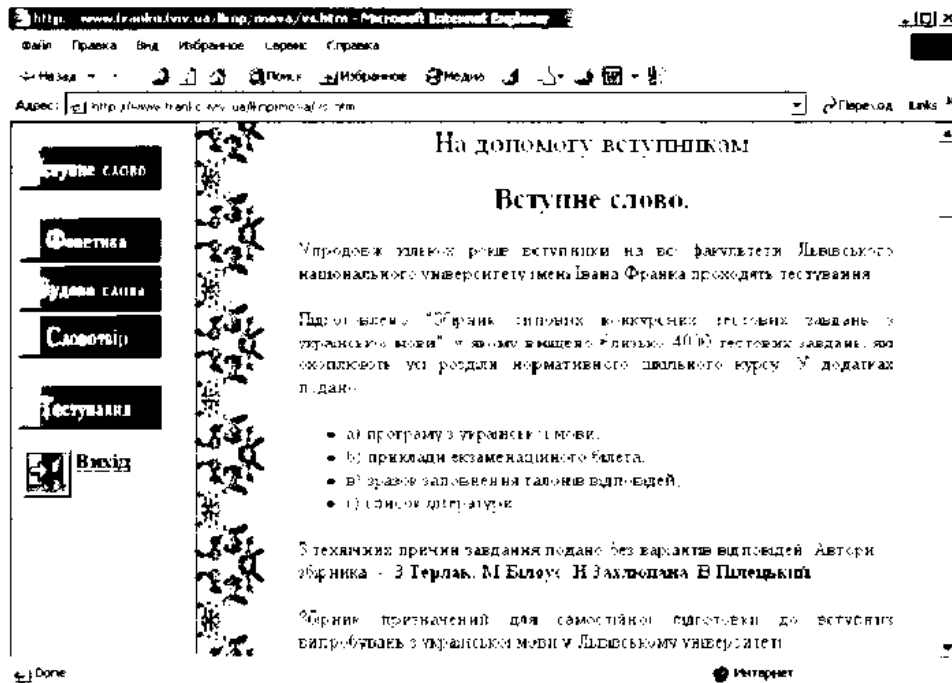
Навчальні та тестові завдання допоможуть виявити загальний рівень володіння українською мовою та закріпити навички літературної норми в усному та писемному мовленні, сприятимуть подоланню суржику як негативного мовного явища в Україні.

Реалізовано вироблені методологічні та методичні засади орієнтованого на інтернет забезпечення для вивчення складних тем курсу, зокрема з фонетики, словотвору, морфології, слововживання, культури мовлення та ін. До багатьох тем розроблено тестові завдання, вправи, ігри.

Адреса головної сторінки в інтернеті: www.franko.lviv.ua/lknp/mova.htm . На цій сторінці є посилання на такі основні розділи: а) на допомогу абітурієнтові; б) культура усного та писемного мовлення; в) книжкова полиця.

У розділі “На допомогу абітурієнтові” (рис.1.) розглянуто ті теми шкільного курсу, при засвоєнні яких, як показує досвід, виникають певні труднощі: “Фонетика”, “Будова слова”, “Словотвір”, деякі теми з морфології та культури мови.

Рис.1. Розділ «На допомогу абітурієнтові»

Беручи до уваги те, що упродовж кількох років вступники на всі факультети Львівського національного університету імені Івана Франка проходять тестування,

розроблено орієнтовану на інтернет підтримку цього тестування з використанням типових завдань, які запропоновано вступникам. За основу взято “Збірник типових конкурсних тестових завдань з української мови.” Абітурієнти мають змогу ознайомитися з анотацією книги та її структурою.

Взявши за основу типологію питань із вказаних тем, автори подали свої навчальні матеріали. Передбачено при цьому технічну можливість працювати кожному користувачеві зі своїм набором питань з певної теми, що активізує зусилля абітурієнта і сприяє самостійності.

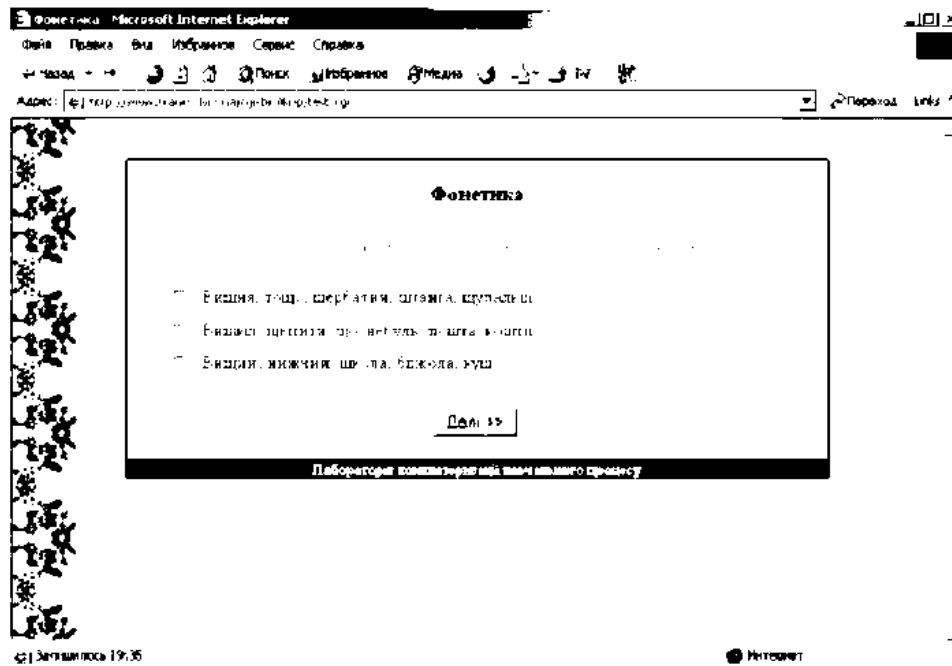
До кожної теми подано основну теорію, чіткі пояснення, схеми, таблиці, зосереджено увагу на особливо важких місцях і моментах у навчанні під рубрикою “Запам’ятайте!”, “Увага!”, подано зразки для виконання завдань. Це дає змогу абітурієнтові зрозуміти теоретичний матеріал і самостійно підготуватися до виконання вправ. Вправи подано у режимі тренування та контролю. У тренувальних вправах передбачена контекстна допомога.

У підрозділі “Фонетика” розкрито питання невідповідності між буквами і звуками, охарактеризовано дзвінки і глухі, шиплячі, м’які і тверді приголосні звуки. Тестові завдання з теми містять 12 запитань, як-от: знайти рядок, у якому кількість букв дорівнює кількості звуків; перевірити наявність у кожному слові рядка приголосних звуків [з], [д], [ч], [ш], [й], лічити дзвінки, глухі, шиплячі, м’які приголосні звуки тощо.

Приклад тестового завдання з теми “Фонетика”:

У котрому рядку у всіх словах є приголосний [ш]?

*Вишня, тощо, щербатий, штанга, щупальці.
Вишкіл, щепити, що-небудь, пошта, кошти.
Вищій, нижчий, школа, бджола, куц.*
Вигляд цього завдання подано на рис.2

термінів, подано детальну схему аналізу слова за

будовою, таблицю чергування звуків, окремо зроблено огляд частотних морфем відповідно до частин мови.

У підрозділі “Словотвір” дано чіткі визначення відповідних термінів, описано словотвірний аналіз як двоступеневий аналіз, розкрито основні способи словотворення.

Приклад тестового завдання з теми “Словотвір”:

У котрому рядку всі слова утворені одним способом?

Відступ, пагорб, задум, ветлікар, радист.

Радіохвиля, возз'єднання, визволитель, сивуватий, бездушний.

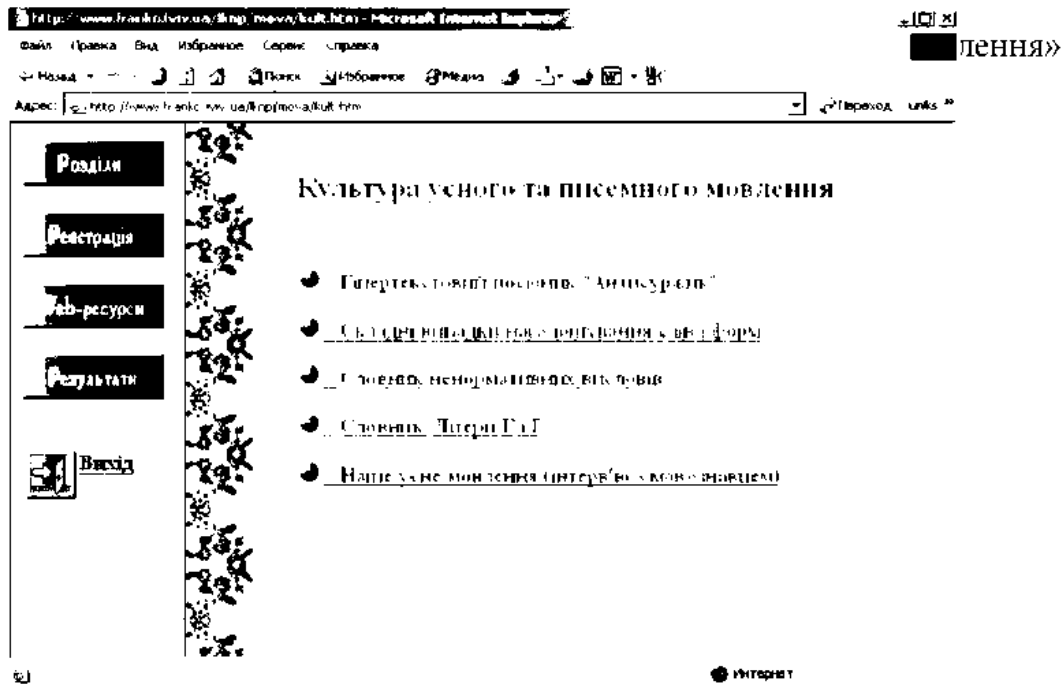
Двозначність, Закарпаття, переможець, втопити, перекотиноле.

Вправи дадуть змогу вступникам підготуватися до контролю своїх знань, оцінити свої знання, побачити результати, які зафіксовані в базі даних. Структура вправ передбачає можливість індивідуального підходу до абітурієнта, що наближає його до реальної системи тестування в університеті.

Розділ “Культура усного та писемного мовлення” об'єднує декілька тем, присвячених утвердженню орфоепічних, акцентуаційних, лексичних, морфологічних та синтаксичних норм сучасної української літературної мови, подоланню типових помилок на всіх мовних рівнях.

Вигляд сторінки розділу «Культура усного та писемного мовлення» показано

на рис.3.

Матеріали для цього розділу підготувала проф. Сербенська О.А. Основні теми цього розділу такі:

1. Гіпертекстовий посібник «Антисуржик». Це гіпертекстовий посібник з набором тестових завдань. Мета посібника – сприяти усуненню деформацій української мови, підвищити рівень мовленнєвої культури.

2. Складні випадки наголошування слів і форм [2, 158-169]. Подано слова, при наголошуванні яких виникають труднощі. Враховано важкі випадки наголошування іменників (відповідно до відмінкових форм, варіантів прийменників), дієслів (подано декілька особових форм) тощо. На основі словника розроблено тести, які розділені на групи:

- а) вибір правильно наголошеного слова (тренування/ контроль);
- б) вибір правильно наголошеної фрази (контроль);
- в) вибір правильно наголошеного складу (тренування/ контроль).

3. Словник ненормативних висловів.

Подано найуживаніші у різних сферах мовлення ненормативні скальковані слова та вислови. У словнику частково використано матеріали найновіших лексикографічних праць, зокрема С. Головащука, Н. Непийводи, Св. Караванського. Користувач має змогу не лише перевірити себе, а й активізувати в своєму мовленні питомі українські синтаксичні ресурси.

Приклад тестового завдання:

Котрі з поданих словосполучень нормативні для української мови?

Кращі з кращих.

В любий час.

За всяку ціну.

По мірі сил.

Діюче законодавство.

4. Словник: Літери Г і Г [2, 170-174].

Вміщено словник-довідник, укладений за матеріалами О. Пономарева. У ньому

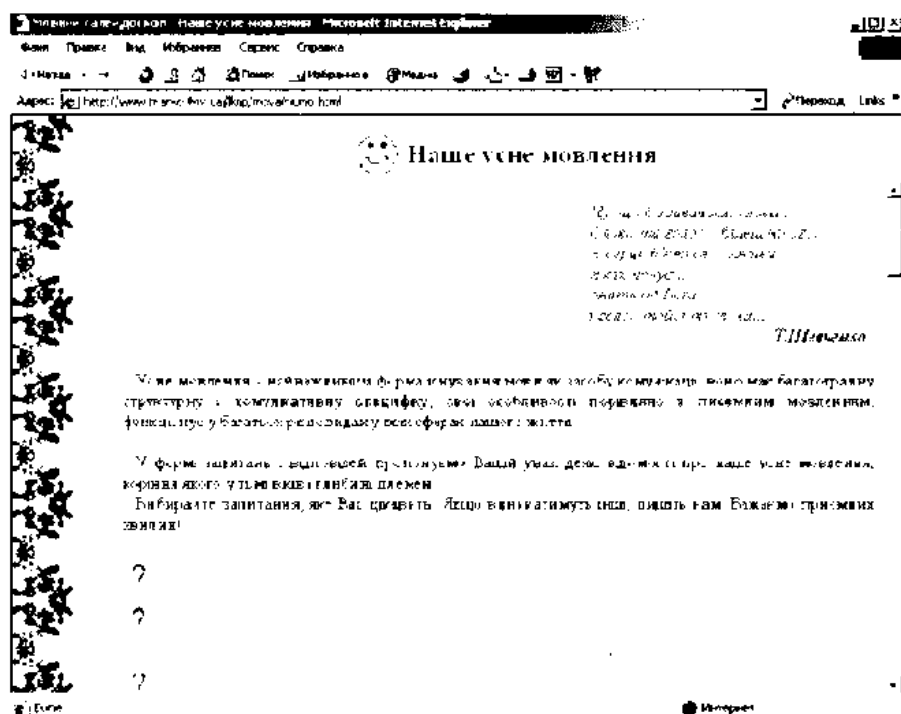
подано слова і словосполучення, у яких не завжди правильно вживають звуки Г чи Ґ. Він допомагає зняти сумніви, подолати труднощі у вимові, підвищити рівень володіння орфоепічними нормами. За допомогою тестових завдань можна перевірити свої знання.

5. Наше усне мовлення [2, 27-65].

У формі запитань і відповідей подані відомості про функціонування українського усного мовлення – найважливішої форми існування мови як засобу комунікації.

У розділі «Книжкова полиця» розміщено видання і подані короткі їх описи. Ці публікації будуть цікавими і корисними не лише для вступників, а й для кожного громадянина України. Всім, кому не байдужа українська мова, цей розділ підкаже цікаві та актуальні видання, що варті уваги. Обираючи певну книгу, потенційний її читач має змогу ознайомитися з анотацією, прочитати основні тези чи уривки тексту (рис.4).

Рис. 4. Розділ «Книжкова полиця»

Створений курс з вивчення української мови, орієнтований на інтернет, поєднує важливі моменти дидактики: інформацію, закріплення знань, контроль і самоконтроль. Не дублюючи посібників та підручників, він комплексно охоплює курс вивчення української мови. Курс, орієнтований на інтернет, допоможе студентам вищих та середніх навчальних закладів у вивченні української мови, в утвердженні її як державної в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Довгий І.М., Кульчицький І.І. Використання інтернет-технологій для вивчення української мови// "Інтернет – Освіта – Наука – 2002": Збірник матеріалів Третьої міжнародної конференції ІОН-2002. – Т.1. – Вінниця, 2002. – С. 190-192.
2. Сербенська О.А., Волощак М.Й. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем: 140 запитань і відповідей. – К.: ВЦ "Просвіта", 2001. – 204 с.